

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора,
директора Інституту вищої освіти НАПН України

Драч Ірини Іванівни

на дисертацію Коваленко Валентини Володимирівни
«Теоретико-методичні засади використання систем відкритої науки для
професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних
працівників», подану у вигляді монографії на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.10 – інформаційно-
комунікаційні технології в освіті

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Відкрита наука як новий підхід до організації наукового процесу, що ґрунтується на прозорості, співробітництві, відкритій комунікації, спільній роботі та нових способах поширення наукових знань із використанням цифрових засобів і технологій, є пріоритетом політики як на глобальному та європейському, так і на національному рівнях. Актуальність проблеми імплементації стандартів відкритої науки в Україні спричинена необхідністю врахування викликів для системи освіти в умовах російської військової агресії проти України, впровадження реформ з метою забезпечення національних пріоритетів соціально-економічного розвитку України в цілях повоєнного відновлення, виконання вимог країни-кандидата на вступ та набуття членства в ЄС.

Використання потенціалу відкритої науки (принципів, цифрової інфраструктури, сервісів, що уможливають забезпечення відкритості, доступності, прозорості, відтворюваності й відповідального повторного використання наукових результатів) є важливим чинником професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників. Для педагогічних працівників це пов'язано насамперед із використанням відкритих наукових і освітніх ресурсів, організацією учнівської дослідницької діяльності, формуванням академічної доброчесності та професійною самоосвітою. Для науково-педагогічних працівників додаткового значення набувають управління дослідницькими даними, відкрите поширення наукових результатів, використання цифрових ідентифікаторів, відкрите рецензування, наукова співпраця та відповідальне оцінювання професійної діяльності. Тож актуальність монографії «Теоретико-методичні засади використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників» не викликає сумнівів.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота тісно пов'язана з науковими темами колективних наукових досліджень Інституту цифровізації освіти НАПН, а саме: «Адаптивна хмаро орієнтована система навчання та професійного розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти» (ДР № 0118U003161, 2018–2020), «Методологія використання хмаро орієнтованих систем відкритої науки у

закладах освіти» (ДР № 0121U107673, 2021–2023); «Хмаро орієнтовані системи відкритої науки у навчанні і професійному розвитку вчителів» (ДР № 0120U104849, 2020–2023, реєстраційний номер 2020.02/0310); «Використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти» (ДР № 0121U108755, 2021); «Проектування і використання відкритого освітнього середовища з елементами штучного інтелекту для професійного розвитку педагогічних кадрів» (ДР № 0124U000671, 2024–2025); «Комплексне наукове дослідження використання генеративного штучного інтелекту на різних рівнях освіти для удосконалення педагогічних та управлінських практик» (ДР № 0125U003489, 2025–2026); «Розвиток компетентності вчителів з використання штучного інтелекту в умовах реалізації STEM освіти» (ДР № 0126U000560, 2026–2027); «Використання вчителями сервісів штучного інтелекту у навчанні природничо-математичних предметів у закладах загальної середньої освіти» (ДР № 0124U001462, 2024).

3. Новизна результатів наукового дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що на основі комплексного дослідження проблеми використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників:

уперше теоретично обґрунтовано та розроблено: методичну систему використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників; модель структури методичної системи використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників, яка інтегрує системний, комплексний, компетентнісний, діяльнісний, аксіологічний та андрагогічний підходи й відображає взаємозв'язок цільового, методологічного, концептуально-організаційного, змістового, технологічного, діагностично-результативного блоків; діагностичний інструментарій для визначення рівнів розвитку компетентності з відкритої науки педагогічних та науково-педагогічних працівників;

уточнено: зміст поняття «компетентність з відкритої науки науково-педагогічного працівника» – це здатність особистості на основі ціннісного прийняття принципів відкритої науки, опанування системи знань про її поняття, політики, інструменти, інфраструктури й нормативно-правові засади, сформованих умінь і набутого досвіду використовувати практики, ресурси й сервіси відкритої науки для здійснення науково-освітньої діяльності, зокрема для забезпечення відкритого доступу до результатів досліджень, для роботи з дослідницькими даними та їх метаданими, репозитаріями, цифровими ідентифікаторами й відкритими ліцензіями, для здійснення відкритої наукової комунікації і співпраці, для дотримання етичних і правових норм академічної діяльності, а також для постійного вдосконалення власної професійної діяльності на основі рефлексивного оцінювання рівня її відкритості, відтворюваності, доброчесності та суспільної значущості; складники, показники і рівні компетентності з відкритої науки педагогічних та науково-педагогічних працівників;

набули подальшого розвитку: теорія та методика підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів інформатизації освіти, зокрема, теоретико-методичні засади використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників.

4. Практичне значення результатів дисертації.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні та впровадженні базової методики використання інструментів відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників та спеціалізованої методики використання інструментів відкритої науки для професійного розвитку науково-педагогічних працівників у сфері рецензування. Результати дослідження реалізовано при розробленні навчально-методичного забезпечення професійного розвитку різних категорій педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, аспірантів та докторантів, зокрема програми онлайн-шкіл «Цифрові технології в наукових дослідженнях» і навчальних курсів «Рецензування в епоху відкритої та відтворюваної науки: нові виклики та можливості», орієнтованих на педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, аспірантів та докторантів, а використано при розробленні низки авторських методичних праць, зокрема в методичних посібниках «Використання сервісів хмаро орієнтованих систем відкритої науки в освітньому процесі закладів вищої педагогічної і післядипломної освіти» та «Проектування відкритого освітнього середовища з елементами штучного інтелекту для професійного розвитку вчителів», призначені для педагогічних та науково-педагогічних працівників; методичних рекомендацій «Використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти», «Використання вчителями сервісів штучного інтелекту у навчанні природничо-математичних предметів у закладах загальної середньої освіти» і «Використання відкритого освітнього середовища з елементами штучного інтелекту для професійного розвитку вчителів», адресовані педагогічним працівникам. Результати дослідження стали основою для рекомендацій щодо використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Розроблені авторкою ідеї та методичні положення щодо використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників запроваджено в практику Дніпровського наукового ліцею інформаційних технологій Дніпровської міської ради (довідка № 01/328 від 24.12.2024 року); Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (довідка № 3097/04 від 26.12.2024 року); Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації (довідка № 39 від 26.12.2024 року); Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (довідка № 05-44/10 від 08.01.2026 року); Інституту цифровізації освіти НАПН України (довідка № 131 від 11.05.2026 року); Громадської організації «Інститут відкритої науки і інновацій» (довідка б/н від 19.06.2026 року).

5. Наукова обґрунтованість результатів дослідження.

Аналіз змісту дисертації та публікацій В. В. Коваленко підтверджує наукову обґрунтованість, логічну завершеність і достовірність отриманих результатів. Науково-понятійний апарат сформовано в межах сучасних вимог до дисертаційних робіт, він цілком відповідає змісту поставлених завдань. Структура дослідження є логічною й узгодженою з поставленою метою, що забезпечило цілісність і послідовність викладу матеріалу. Ефективне застосування комплексу наукових методів теоретичних, емпіричних, експериментальних методів і методів математичної статистики сприяло глибокому аналізу досліджуваної проблеми та підтвердило достовірність отриманих результатів. Зокрема, *метод термінологічного аналізу* застосовано для окреслення проблемно-термінологічного поля дослідження, розмежування базових понять і уточнення змісту поняття «компетентність з відкритої науки науково-педагогічного працівника». *Методи систематизації, узагальнення й концептуалізації* використано для розроблення концепції дослідження, визначення її рівнів, обґрунтування провідної ідеї та логіки використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників. *Метод моделювання* застосовано для розроблення структурно-функціональної моделі методичної системи використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників, визначення її блоків та їх зв'язків. *Емпіричні методи* – спостереження, анкетування, опитування, бесіди, аналіз педагогічного досвіду та експертне оцінювання – використано для з'ясування стану використання систем відкритої науки у професійному розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників, визначення рівня розвитку їх компетентності з відкритої науки, виявлення освітніх потреб, труднощів і готовності до застосування інструментів відкритої науки в професійній діяльності. *Експертне оцінювання* застосовано для визначення наукової обґрунтованості, практичної реалізованості, структурної цілісності та доцільності впровадження розробленої методичної системи. *Педагогічний експеримент* використано для перевірки педагогічної доцільності й ефективності розробленої методичної системи та виявлення динаміки змін у рівнях розвитку компетентності з відкритої науки педагогічних та науково-педагогічних працівників у процесі реалізації базової та спеціалізованої методик. *Методи математичної статистики* застосовано для кількісного опрацювання й інтерпретації результатів дослідно-експериментальної роботи.

Рівень апробації результатів дослідження В. В. Коваленко є достатнім. Це підтверджується їх представленням на численних міжнародних і всеукраїнських конференціях, семінарах, а також упровадженням основних положень дисертації у практику діяльності закладів освіти. Отримані результати демонструють логічну завершеність, системність і достовірність висновків, що засвідчує досягнення мети дослідження та вирішення визначених у роботі завдань.

6. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією.

Дисертація В. В. Коваленко вирізняється чітко визначеною метою, логічною структурою та доцільним комплексом методів наукового пошуку. Зміст дисертації переконливо засвідчує, що авторка ґрунтовно опанувала методологію наукової діяльності та вміло застосовує її при проведенні дослідження. Стиль викладу вирізняється високим рівнем наукової аргументованості, аналітичності та глибиною теоретичного узагальнення. Текст дисертації відзначається логічною цілісністю, структурованістю та науковою культурою викладу, що свідчить про високий професіоналізм дослідниці. Представлені результати отримані самостійно, відзначаються новизною, науковою достовірністю та високою якістю виконання.

7. Структура та зміст роботи.

Дисертація складається з передмови, вступу, п'яти розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Список використаних джерел налічує 573 найменування, з них 205 іноземними мовами. У роботі подано 38 таблиць і 32 рисунки. Основний текст монографії становить 413 сторінок. Загальний обсяг монографії становить 537 сторінок.

У вступі авторкою переконливо обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, визначено його мету та завдання, об'єкт і предмет, надано характеристику джерельної бази дослідження, представлено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

Перший розділ *«Теоретико-методологічні підходи до використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників»* характеризується ґрунтовністю теоретичного аналізу та високим рівнем опрацювання сучасних наукових джерел. Авторкою всебічно досліджено стан розроблення проблеми у вітчизняній та закордонній науковій літературі, здійснено критичний аналіз існуючих наукових підходів і уточнено поняттєво-термінологічний апарат дослідження.

Позитивної оцінки заслуговує здійснений авторкою аналіз та узагальнення зарубіжного досвіду використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників на національному рівні (Франція, Італія, Швеція, США Канада, Китай, Японія та Індія) та інституційних практик впровадження відкритої науки у зарубіжних університетах, наукових бібліотеках і центрах компетентностей. Проведений аналіз стану проблеми використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників в Україні дав змогу авторці зробити висновок про зацікавленість учасників у використанні інструментів відкритої науки, але водночас виявив фрагментарність їх обізнаності та нерегулярність практичного застосування відповідних сервісів.

Важливим науковим результатом дослідження є визначені основні групи ризиків використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників (концептуально-методичні, інфраструктурно-цифрові, інформаційно-дослідницькі, етико-правові,

організаційно-мотиваційні, оцінювально-технологічні), які було враховано при визначенні педагогічних умов та розробленні цілісної методичної системи для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників. Порівняльний аналіз зарубіжного та українського досвіду використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників дав змогу визначити місце України у сучасних процесах розвитку відкритої науки та оцінити ступінь сформованості основних складників відкритої наукової екосистеми

Як теоретичне, так і прикладне значення мають розроблені авторкою критерії, показники та інструменти для оцінювання професійної діяльності науково-педагогічних працівників на засадах відкритої науки, які забезпечують перехід від домінування бібліометричних показників до комплексного врахування якості, відкритості, доброчесності, відтворюваності та суспільного впливу результатів.

У другому розділі *«Концептуальні засади та особливості використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників»* представлено формулювання концептуальної ідеї дослідження, наукова значущість якої полягає в акцентуванні уваги на використанні систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників, оскільки такі системи забезпечують доступ до актуальних наукових результатів, відкритих публікацій, дослідницьких даних, цифрових ідентифікаторів, репозитаріїв, сервісів відкритої наукової комунікації, наукових соціальних мереж, платформ для рецензування, інструментів академічної доброчесності, відкритих освітніх ресурсів та спеціалізованих цифрових сервісів. Концептуальні засади дослідження розглянуто на взаємопов'язаних рівнях – методологічному, теоретичному, методичному та технологічному, що забезпечує ґрунтовність розгляду особливостей професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників в умовах відкритої науки. Визначено необхідність модернізації змісту професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників, оскільки такий розвиток має бути пов'язаний не лише з оновленням фахових знань і методичних умінь, а і з готовністю працювати у відкритому цифровому освітньо-науковому середовищі, використовувати відкриті ресурси, брати участь у професійних спільнотах, дотримуватися академічної доброчесності та здійснювати відповідальну наукову комунікацію. Порівнюючи професіограми педагогічного та науково-педагогічного працівників, авторкою переконливо обґрунтовано необхідність використання систем відкритої науки для професійного розвитку не лише науково-педагогічних, а і педагогічних працівників.

Дисертанткою запропоновано напрями використання систем, інструментів і практик відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників: освітньо-науковий, дослідницький, комунікативний, етико-правовий і рефлексивний. Розділ містить систематизацію основних груп систем та інструментів відкритої науки, що можуть використовуватися у

професійному розвитку; визначені та обґрунтовані критерії добору інструментів відкритої науки з урахуванням професійних потреб педагогічних та науково-педагогічних працівників; обґрунтовані організаційно-педагогічні умови використання систем відкритої науки.

Третій розділ *«Моделювання процесу використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників»* включає опис моделювання процесу використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників. На основі аналізу державної політики у сфері відкритої науки, положень Національного плану щодо відкритої науки, вимог професійних стандартів «Вчитель закладу загальної середньої освіти» та «Викладач закладу вищої освіти», а також розвитку цифрового освітньо-наукового середовища, відкритого доступу, відкритих даних, репозитаріїв, цифрових ідентифікаторів, відкритих ліцензій, принципів FAIR та нових форм академічної комунікації авторка доводить актуальність розвитку компетентності з відкритої науки педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Важливим науковим здобутком дисертантки є авторська структура компетентності з відкритої науки педагогічних та науково-педагогічних працівників, визначена шляхом аналізу та узагальнення положень рекомендацій ЮНЕСКО щодо відкритої науки та відкритих освітніх ресурсів, рамок DigComp, DigCompEdu і ResearchComp, Національного плану щодо відкритої науки, професійних стандартів педагогічних та науково-педагогічних працівників, Національної рамки кваліфікацій, Положення про Національний репозитарій академічних текстів, а також наукових праць з проблем цифрової компетентності, відкритої науки та професійного розвитку працівників освіти. Запропонована авторкою структура компетентності з відкритої науки системно характеризує зазначений феномен взаємопов'язаними складниками: ціннісно-мотиваційним, когнітивним, операційно-діяльним, комунікативно-колаборативним, етико-правовим і рефлексивно-оцінювальним. Дослідницею зроблено висновок, що цифрова компетентність – базова передумова розвитку компетентності з відкритої науки, проте не вичерпує її змісту. Акцентовано увагу на спеціалізованому характері компетентності з відкритої науки, оскільки вона має охоплювати знання, уміння, навички, ціннісні орієнтації та досвід діяльності, пов'язані з відкритим доступом, відкритими дослідницькими даними, принципами FAIR, відкритими ліцензіями, академічною доброчесністю, відкритим рецензуванням, дослідницькими інфраструктурами, відкритою науковою комунікацією та повторним використанням результатів досліджень. Визначено складники, показники та рівні розвитку компетентності з відкритої науки педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Цінним результатом дослідження є авторська модель структури методичної системи використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників, яка охоплює цільовий, методологічний, концептуально-організаційний, змістовий,

технологічний і діагностично-результативний блоки, взаємозв'язок яких забезпечує цілісну організацію професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників. Запропонована модель поєднує методологічні засади, складники відкритої науки, організаційно-педагогічні умови, зміст професійного розвитку, технології його реалізації та діагностику результатів. Авторська модель є структурно-функціональним утворенням, практична значущість якого полягає в орієнтації не лише на опанування окремих цифрових інструментів, а й на системне застосування знань, умінь, ціннісних установок і способів діяльності у сфері відкритої науки в освітній, науковій, комунікаційній, рецензійній та самоосвітній діяльності. Для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників запропоновані базова методика та спеціалізована методика використання інструментів відкритої науки у сфері наукового рецензування.

У четвертому розділі *«Методична система використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників»* здійснено обґрунтування методичної системи використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників як цілісного, динамічного, адаптивного й цілеспрямованого педагогічного утворення, та описано етапи її реалізації. В авторській моделі представлено шість взаємопов'язаних компонентів методичної системи: цільовий, методологічний, концептуально-організаційний, змістовий, технологічний і діагностично-результативний, що уможливорює системне бачення процесу професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників. Вагоме значення розробленої системи забезпечує її практико-орієнтований характер, який полягає не лише в ознайомленні учасників з окремими цифровими сервісами та інструментами, а передусім у розвитку здатності свідомо, критично, правомірно, етично й професійно доцільно використовувати системи відкритої науки в освітній, науковій, комунікаційній, експертній, рецензійній і самоосвітній діяльності.

Авторкою проведений SWOT-аналіз використання систем відкритої науки у професійному розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників, що дало змогу встановити залежність результативності використання систем відкритої науки від рівня цифрової та дослідницької підготовленості працівників, інституційної підтримки, доступності інфраструктур, методичного супроводу та дотримання етичних і правових норм. Запропоновані дослідницею етапи реалізації методичної системи (підготовчо-діагностичний, проєктувально-організаційний, змістово-діяльнісний, комунікативно-рефлексивний, контрольно-результативний і коригувально-прогностичний) уможливають послідовний характер зазначеного процесу, а результати діагностики, оцінювання й рефлексії забезпечують зворотний зв'язок і циклічність функціонування методичної системи.

Дисертанткою сформульовано рекомендації щодо використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників, а також запропоновано шляхи інтеграції методичної

системи у програми підвищення кваліфікації, онлайн-школи, навчальні курси, спецкурси, тренінги, семінари, методичні заходи та самоосвітні траєкторії. Практичне значення мають окреслені інституційні умови її впровадження у закладах загальної середньої та вищої освіти, наукових установах, наукових бібліотеках, інститутах післядипломної педагогічної освіти й центрах професійного розвитку.

У п'ятому розділі *«Організація, проведення та результати педагогічного експерименту»* відповідно до мети педагогічного експерименту, яка полягала у перевірці загальної та часткових гіпотез дослідження, а також виявленні динаміки змін у рівнях розвитку компетентності з відкритої науки педагогічних та науково-педагогічних працівників, представлено його організацію та хід. Експериментальна робота тривала впродовж 2024-2025 років і охоплювала дві цільові групи: педагогічних працівників та науково-педагогічних працівників. Методичну систему було перевірено у двох взаємопов'язаних напрямках: загальному, пов'язаному з професійним розвитком педагогічних та науково-педагогічних працівників, та спеціалізованому, орієнтованому на рецензентську діяльність науково-педагогічних працівників. Позитивної оцінки заслуговує забезпечення валідності діагностичного інструментарію, для чого його зміст було узгоджено зі структурою компетентності з відкритої науки, уточненими складниками, показниками і рівнями її розвитку. Змістову валідність забезпечено відповідністю діагностичних завдань ціннісно-мотиваційному, когнітивному, операційно-діяльнісному, комунікативно-колаборативному, етико-правовому та рефлексивно-оцінювальному складникам компетентності з відкритої науки. Для надійності отриманих результатів використано кілька джерел даних: анкетування, тестування, самооцінювання, аналіз виконаних практичних завдань і результатів педагогічного експерименту; забезпечено єдність критеріїв оцінювання, однакові умови проведення тестування на констатувальному й контрольному етапах педагогічного експерименту, використання уніфікованої шкали інтерпретації результатів, а також зіставлення даних тестування з результатами анкетування, самооцінювання та аналізу виконаних практичних завдань.

Авторкою переконливо доведено, що позитивні зміни після впровадження базової методики охопили всі складники компетентності з відкритої науки педагогічних та науково-педагогічних працівників. Найбільш виражена динаміка простежувалася за операційно-діялісним, когнітивним, комунікативно-колаборативним і рефлексивно-оцінювальним складниками, що підтверджує комплексний характер впливу розробленої методики. Підтверджено також результативність спеціалізованої методики для підготовки науково-педагогічних працівників до якісного, етичного й обґрунтованого рецензування наукових праць.

Проведене експертне оцінювання методичної системи використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників показало, що висловлені експертами пропозиції мали переважно уточнювальний і рекомендаційний характер, які стосувалися

конкретизації окремих організаційних аспектів реалізації методичної системи, розширення прикладів практичних завдань, уточнення діагностичного інструментарію та можливостей адаптації системи до різних категорій педагогічних та науково-педагогічних працівників. Суттєвих зауважень щодо структури, змісту або доцільності впровадження методичної системи експертами не висловлено. Використання дисертанткою як кількісного, так і якісного оцінювання методичної системи використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників відповідає тенденціям Європейського дослідницького простору.

Таким чином, результати педагогічного експерименту і експертного оцінювання підтвердили педагогічну доцільність, статистичну значущість, наукову обґрунтованість і практичну придатність розробленої методичної системи.

До кожного розділу дисертації сформульовано змістовні висновки, що логічно випливають із результатів проведеного дослідження та повною мірою відповідають поставленим завданням. Загальні висновки узагальнюють основні результати роботи, відображають досягнення визначеної мети та підтверджують цілісність авторської концепції дослідження.

Отже, дисертаційна робота є цілісним, завершеним науковим дослідженням, у якому поставлені завдання успішно розв'язано, а отримані результати характеризуються науковою новизною, теоретичною значущістю та практичною цінністю.

Дискусійні питання та рекомендації

Представлений у дисертації матеріал, його глибокий аналіз, аргументована інтерпретація результатів і сформовані висновки не викликають заперечень. Позитивно оцінюючи результати здійсненого В.В. Коваленко дослідження, вважаємо за доцільне висловити окремі дискусійні положення, зауваження та побажання.

1. Недостатньо обґрунтованою видається необхідність використання поняття «системи відкритої науки», яке відсутнє в документах глобального, європейського та національного рівнів. Окрім того, розкриття поняття «системи відкритої науки» супроводжується певною термінологічною неузгодженістю, зокрема, на с. 40 під системами відкритої науки розуміється «цілісне середовище, що охоплює принципи, політики, інфраструктури, платформи, сервіси, ресурси й організаційні механізми реалізації відкритих наукових практик», натомість на с. 151 це поняття трактується більш вузько як «сукупність цифрових платформ, репозитаріїв, сервісів, інституційних політик, відкритих освітньо-наукових ресурсів і комунікаційних механізмів». Дискусійним також виглядає розгляд поняття «системи відкритої науки» як спеціально організованого середовища безперервного професійного розвитку (с. 232).

2. Дослідження би виграло, якби авторкою при визначенні компетентності з відкритої науки педагогічних та науково-педагогічних працівників (с.53-54) було враховано також здатність особистості до взаємодії

з громадськістю для посилення впливу науки на суспільство, що в свою чергу мало би доповнити методичну систему професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників.

3. При розгляді стану проблеми використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників в Україні доцільно було би проаналізувати політики і практику українських закладів вищої освіти щодо професійного розвитку науково-педагогічних працівників та зміст курсів підвищення кваліфікації в закладах післядипломної освіти щодо професійного розвитку педагогічних працівників в умовах відкритої науки.

4. В монографії недостатньо аргументовано, чому в методичній системі використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників, яка розглядається як цілісне утворення, в якості спеціалізованої методики використання інструментів відкритої науки для професійного розвитку науково-педагогічних працівників акцентовано увагу саме на професійному розвитку науково-педагогічних працівників у сфері рецензування.

5. На нашу думку, викладення змісту монографії було би більш логічним, якщо би рекомендації щодо використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників було представлено після підтвердження педагогічної доцільності, статистичної значущості, наукової обґрунтованості і практичної придатності розробленої методичної системи.

Загальний висновок і оцінка дисертації.

Дисертаційне дослідження В. В. Коваленко «Теоретико-методичні засади використання систем відкритої науки для професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників» повністю відповідає нормативним вимогам, визначеним Порядком присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17 листопада 2021 р. (у редакції зі змінами 2023 та 2024 рр.). Авторка цілком заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
директор Інституту вищої освіти НАПН України



Ірина ДРАЧ



Драч І.І. засвідчую.
Заступник завідувача відділу науково-організаційної та кадрової роботи
Інституту вищої освіти НАПН України.

03.09.2026р.